

5.5.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Asia: Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta 15 §:n muutosehdotusluonnoksesta. Ehdotetulla muutoksella Opetushallitukselle annettaisiin valtuutus antaa tilauskoulutuksessa ja koulutusviennissä käytettäviä tutkinnonperusteita.

Viite: VN/28336/2020

OAJ kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ammatillista toisen asteen koulutusta koskevassa lakimuutosesityksestä.

Lakia muutettaisiin siten, että Opetushallitukselle annettaisiin toimivalta antaa koulutuksen järjestäjän hakemuksesta päätös, miltä osin tilauskoulutuksessa tai Euroopan talousalueen ulkopuolella järjestettävässä tutkintokoulutuksessa voidaan poiketa tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista. Poikkeamiset liittyisivät Suomen lainsäädäntöön, kulttuuriin tai olosuhteisiin taikka vastaaviin Suomeen liittyviin seikkoihin. Lakia muutettaisiin myös täsmentämällä maksullista palvelutoimintaa koskevaa pykälää siten, että koulutuksen järjestäjien on mahdollista järjestää maksullisena palvelutoimintana tutkintoja, tutkinnon osia, niihin valmistavaa koulutusta sekä valmentavaa koulutusta myös muille koulutuksen järjestäjille kuin ammatillisen koulutuksen järjestäjille. Muutos vastaisi vakiintunutta käytäntöä. Esityksellä ei arvioida olevan kunta- eikä valtiontaloudellisia vaikutuksia.

Tutkintoviennin nykytila

Ammatillisessa koulutuksessa on tehty yli neljä vuotta tutkintovientiä kokeiluluvalla. Opetushallitus (OPH) on kokeilupykälän mukaan määrännyt tutkinnon perusteet (15 §) koulutusvientiä varten. Koulutusvientikokeilun aikana annettujen tutkinnon perusteiden voimassaolo päättyy kokeilun päättyessä 31.12.2021.

Lausunnon tiivistys

- Koulutusviennin edistäminen on kannatettavaa. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen viennin edellytysten on oltava yhtenevät korkeakoulutuksen lainsäädännön kanssa.
- Esitettyä lakiluonnosta on täsmennettävä siltä osin, että ammatillisen toisen asteen koulutuksen tutkintojen ja tutkinnon osien vienti ja maksullinen tarjonta on oltava mahdollista tietyillä rajauksilla sekä EU sisällä että ETA -maihin suuntautuvan koulutuksen viennin osalta.

5.5.2021

- Lakimuutos on saatava voimaan tai kokeilulupaa jatkettava, ettei hyvin käynnistynyt toimita katkea.
- Pidämme tärkeänä tarkastelua siitä, miten kaikille ammatillisen koulutuksen järjestäjille taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet lähteä mukaan tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin korkeakoulujen kaltaisesti.
- Koulutusviennin ja vientiin tarkoitetun opetuksen suunnittelu ja toteutus vaatii resursseja. Tilauskoulutuksen on oltava taloudellisesti kannatettavaa, siksi toiminta vaatii vientitukea. Toiminnan jatkuvuus edellyttää laadun ylläpitoa ja jatkuvaa parantamista. Muistutamme ettei perusrahoitusta voi käyttää tilauskoulutuksen järjestämiseen.
- Opetushallituksen voimavaroja on vahvistettava, mikäli ohjaus ja toimintavaltaa muutetaan esityksen mukaisesti.
- Koulutuksen järjestäjien on saatava päätös hakemuksiin määräajassa, ettei synny odotusaikojä jätöksen saamisille tai toiminnan jatkumiselle.
- Tutkintoon johtavaa koulutusta ei saa antaa vapaasti toteutettavaksi vaan koulutuksen järjestäjällä on oltava voimassa oleva ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa.

Lausunto

Ammatillinen koulutus ja sen tuottamat tutkinnot ovat koulutusviennin tärkeitä tuotteita ja koko ammatillinen kenttä on tärkeä toimija tälläkin sektorilla. Suomen vahvuus on koko koulutusjärjestelmämme ja ammatillisessa koulutuksessa erityisesti se, että se koulutusmuotona kiinnostaa sekä nuoria että aikuisia. Ammatillinen koulutus on kyennyt vastaamaan kehitystyössään ajankuvaan. Koulutusvientiä ja tilauskoulutusta on voitava toteuttaa myös yhdessä ammatillisen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun kanssa jatkuvan oppimisen hengessä.

Perusteluna esitetylle lakimuutokselle on, että tilauskoulutusta ja koulutusvientiä varten tarvitaan omat, erilliset Suomessa käytettävistä valtakunnallisista perusteista eroavat tutkinnon perusteet. Pidämme tärkeänä tarkastelua siitä, miten ammatillisen koulutuksen järjestäjille taataan yhdenvertaiset mahdollisuudet lähteä mukaan tilauskoulutukseen ja koulutusvientiin korkeakoulujen kaltaisesti.

Opetushallituksella on oltava ajantasainen tieto siitä, mitä tutkintoja viedään, kuinka paljon niitä viedään ja minne niitä viedään sekä mitkä koulutuksen järjestäjät koulutusvientiin osallistuvat. Siksi on perusteltua, että perusteet käytetään ja hyväksytetään Opetushallituksella. Koulutuksen järjestäjien hakemusten käsittely on tehtävä määräajassa ja yhtenevien kriteerien mukaan. Nyt esillä olevassa mallissa kuitenkin huolta herättää hallinnollisen työn määrän lisääntyminen. Käsittelyä selkiyttäisi, jos Opetushallitus laatisi erilliset koulutusvientiä koskevat tutkinnon perusteet, jotka olisivat kaikkien järjestämisluvan omaavien käytettävissä. Yhtenäiset kv-perusteet takaisivat paremmin yhtenäisen laadun, kun jokainen koulutuksen järjestäjä ei päättäisi itsenäisesti, miten poikkeamat korvataan.

5.5.2021

Koulutusviennin kautta opintoja suorittanut ja tutkinnon saanut opiskelija voi tutkinnon suoritettuaan hakeutua myös suomalaisille työmarkkinoille, vaikka opinnot tehdään kohdemaan työvoiman tarpeisiin. Työnantaja viime kädessä päättää onko kielitaito ja suomalaisen kulttuurin tuntemus riittävä työtehtävää. On kuitenkin tärkeää, että myös vientikoulutuksessa opintoihin liittyisi kiinnitys suomalaisen kulttuurin tuntemukseen ja mahdollisuus opiskella suomen tai ruotsin kieltä.

On myös hyvä etukäteen reitittää tutkinnon suorittaneen opiskelijan mahdollisuudet sekä täydennyskoulutustarpeet mahdollisiin jatko-opintoihin. Esimerkiksi silloin kun tutkintovienti aloitettiin, pidettiin tärkeänä, että kv-tutkinnoilla on eri diaarinumero kuin Suomessa suoritetuilla, jolloin jos tällaisen tutkinnon suorittanut tulee joskus Suomeen ja haluaa täydentää opintojaan, on täydentämisen tarve helppo osoittaa.

Tilauuskoulutussopimuksen syntymisen perustana on usein se, että tilaaja varmistuu tutkinnon ja koulutuksen laadusta ja että koulutus on Suomen tutkinto- ja koulutusjärjestelmän mukaista.

Pidämme tärkeänä, että Opetushallitus varmistaa, että kyseisellä koulutuksen järjestäjällä on voimassa oleva ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupa. Sama laadun varmennus on oltava käytössä kaikilla tilauuskoulutusta ja koulutusvientiä tekevillä koulutusmuodoilla, joten työjaon pitää olla selkeä OPH:n ja OKM:n välillä. Prosessin pitää olla myös koulutuksen järjestäjälle läpinäkyvä ja kirkas. OPH:n tulee antaa riittävät ohjeet ja suositukset poikkeuslupien hakemiseen.

Tutkintoon johtavaa koulutusta ei saa antaa vapaasti toteutettavaksi. Tutkintoon johtava koulutuksen laatu on varmistettu, kun tutkinnon perusteet on laadittu OPH:n toimesta ja toteuttajana on kelpoisuusehdot täyttävä opettaja.

Korostamme, että koulutusviennin on oltava laatu edellä toteutettavaa toimintaa ja siihen on suunnattava riittävästi sekä taloudellisia että henkilöstövoimavaroja. Koulutusvientimyynti, koulutusten suunnittelu ja opetuksen toteutus vaatii mittavasti työtä prosessin eri vaiheissa. Esimerkiksi oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät pitää toteuttaa kohderyhmien mukaan jokaiseen tilanteeseen räätälöidysti. Painotamme myös, että opetusryhmien on oltava selkeästi pienempiä kuin kansallisesti toteutettavissa koulutuksissa.

5.5.2021

Lopuksi

Opetushallituksen uudet tehtävät ja työmäärä, mitä perusteiden hyväksyntätyöstä ja siihen liittyvistä lisätyöstä mm. tarvittava käännöstyö, on resursoitava kattavasti. Koulutuksen laadun varmistus kaikissa muodoissa ja aloilla on keskeistä ja edellyttää myös riittävää rahoitusta. Tilauskoulutuksen on tuotava suomalaiseen koulutusjärjestelmään lisärahoitusta ja vahvennettava kaikin puolin ammatillisen koulutuksen antamaa perus- tai jatkokoulutusta.

Koulutusviennin tiekartta 2020–2023 nostaa ammatillisen koulutuksen yhdeksi painopisteeksi ja mainitsee ammatilliset tutkinnot yhdeksi kysytyimmistä koulutuspalveluista. Agenda2030-selonteon eduskuntakäsittelyn yhteydessä sivistysvaliokunta lausui: ”Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että jatkossa myös ammatillisen koulutuksen tarjoamia mahdollisuuksia koulutusviennissä selvitetään.” Koulutusviennillä on potentiaalia kasvaa kansantaloudellisesti merkittäväksi toimialaksi.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Inkeri Toikka
erityisasiantuntija